

Reptielen en amfibieën hebben van alle soortgroepen het meest te lijden van versnippering van hun leefgebieden. Ze zijn vaak zeer honkvast, bewegen zich relatief langzaam voort, over korte afstanden en in specifieke habitats. Slangen en sommige amfibieën komen bovendien in lage dichtheden voor, waardoor een groot, aaneengesloten geschikt leefgebied noodzakelijk is voor een duurzame populatie. Het verbinden van habitats in het sterk versnipperde Nederland is daarom cruciaal.

Werken op landschapsschaal

RAVON werkt samen met talloze natuurbeheerders en provincies aan het verbinden van leefgebieden. Met aandacht voor detail én oog voor andere soortgroepen, zijn verbindingen ontstaan die genetische uitwisseling en kolonisatie van nieuwe leefgebieden mogelijk maken. Zo zijn in de vier Brabantse leefgebieden van de gladde slang honderden hectares aan corridors gerealiseerd en habitats hersteld. In de Kempen is 130 hectare opslag en bos omgezet naar heide, is 35 kilometer aan heidecorridors aangelegd en 30 hectare landbouwgrond omgezet naar natuur. Gladde slangen profiteren hier volop van. Waar voorheen mais of dicht naaldbos stond, leven nu slangen! Tal van zeldzame en karakteristieke soorten profiteren mee, zoals levendbarende hagedis, nachtzwaluw, veldkrekel, blauwvleugelsprinkhaan, heivlinder, bont dikkopje en veldparelmoervlinder.

Lokale ontsnippering

Verbindingen worden ook lokaal toegepast bij barrières zoals wegen en kanalen. Faunapassages zoals amfibieëntunnels, herpetoducten en ecoducten bieden een veilige overstek en maken evenals corridors, de genetische uitwisseling tussen deelpopulaties en kolonisatie van nieuwe leefgebieden mogelijk. Bij diverse onderzoeken naar het functioneren van ecoducten en herpetoducten heeft RAVON het gebruik door gladde slangen, ringslangen, zandhagedissen en rugstreeppadden aangetoond. Deze dieren weten via deze voorzieningen dus een autoweg veilig te passeren. Soms zijn daarbij eenvoudige conventionele technieken zoals individuele herkenning gebruikt, maar dikwijls ook geavanceerdere technologieën zoals camera- en zendersystemen. Zo is veel nieuwe kennis opgebouwd over het gebruik van faunapassages door reptielen; iets waar daarvoor nog nauwelijks iets over bekend was.

Het kan altijd beter

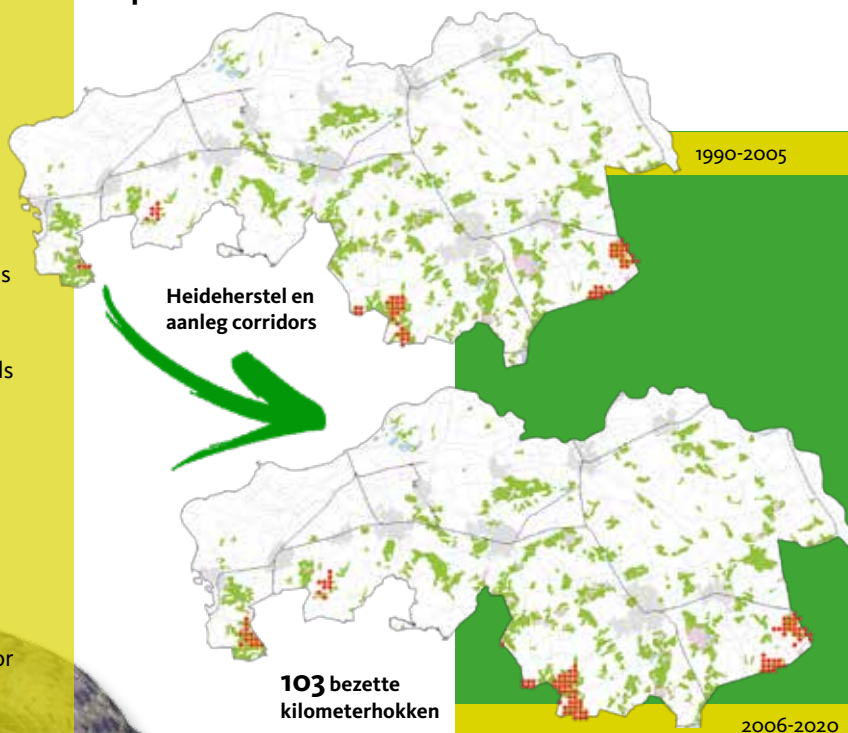
Hoewel er successen worden geboekt, valt het ook op dat veel ontsnipperingsmaatregelen onvoldoende goed worden uitgevoerd; bestaande richtlijnen worden vaak niet opgevolgd. Geleidingsschermen vormen vaak een zwakke schakel waardoor (veel) verkeersslachtoffers blijven vallen en de effectiviteit van de veelal kostbare maatregel laag is. Zo stelde RAVON bij enkele amfibieënpassages op twee locaties vast dat van iedere 100 kikkers en padden die de weg wilden oversteken er slechts 17 en 33 dat via de aanwezige tunnels deden. Er valt dus nog veel winst te behalen.

Verbinden werkt!

Reptielen weten ecoducten prima te benutten. Adder in de berm van de A1 met ecoduct Hoog Buurlo op de achtergrond.

RS

64 bezette kilometerhokken

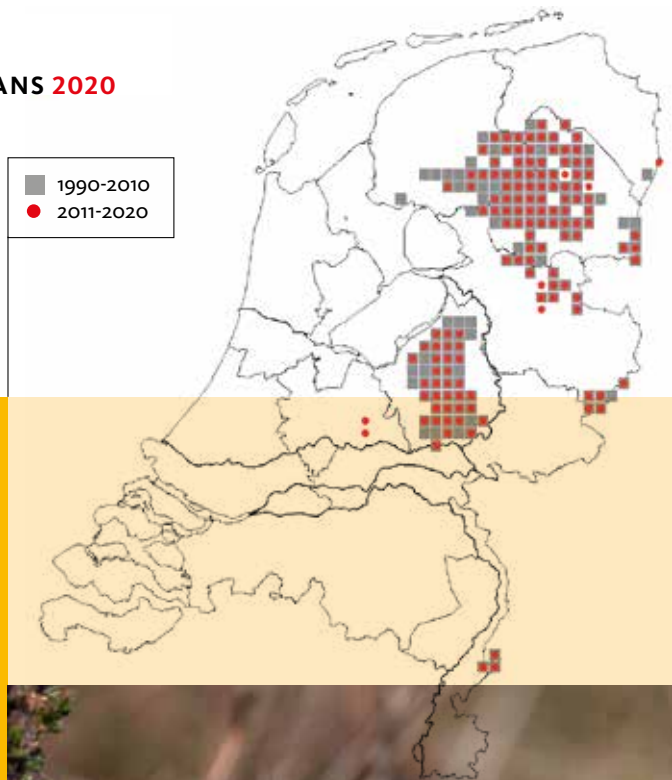
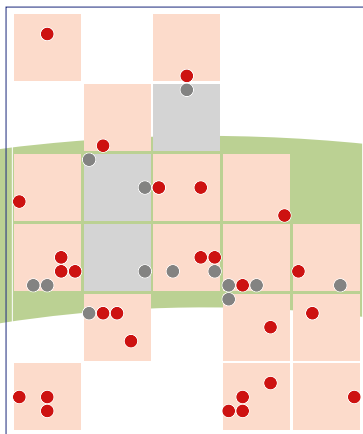
Verspreiding van de gladde slang in Noord-Brabant voor en na verschijnen van het provinciale Soortbeschermingsplan (van Delft & van Rijsewijk, 2006), dat sterk gericht was op realisatie van verbindingzones en "stapstenen".

Adder

In Nederland komen adders globaal voor in vier verspreidingskernen. Het betreft twee grote kernen: Noord-oost-Nederland (Fr, Dr, Ov) en de Veluwe en twee kleine kernen: Haaksbergerveen/Aamsveen en de Meinweg. In Utrecht is de soort in 2011 illegaal geïntroduceerd. De verspreiding van de adder neemt de laatste decennia af (zie trend pagina 5). De afname in verspreiding op uurhokniveau is met 28% sterker op de Veluwe dan in Noordoost-Nederland (16%). De adder is een vochtminnende soort. Leefgebieden op de van nature al drogere Veluwe, hebben in sterkere mate te leiden onder de droogte dan de natere heideterreinen en hoogvenen in Noordoost-Nederland.

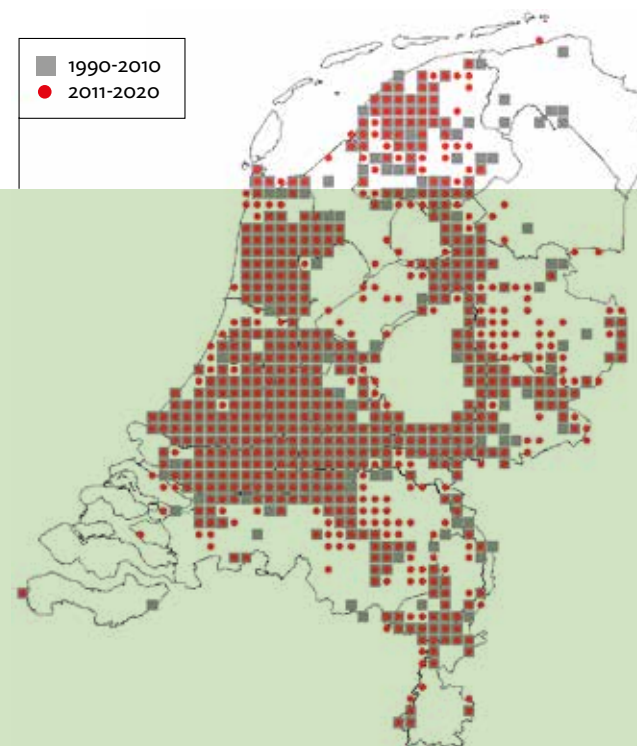

Hoewel de verspreiding op uurhokniveau (5x5km) vaak nog aaneengesloten is, blijken populaties bij verder inzoomen erg versnipperd, zoals hier in Overijssel.

Bittervoorn

De bittervoorn is een soort van vaarten, wat bredere sloten in poldergebieden en plantenrijke uiterwaardwateren in het rivierengebied. Hij komt wijdverspreid voor in Nederland maar ontbreekt ook in enkele regio's zoals in Groningen en Drenthe waar de watersystemen van nature niet verbonden zijn met de stroomgebieden van de Rijn en Maas. In Zeeland is het water te brak, terwijl geschikte wateren op de hogere zandgronden van de Veluwe en in het zuiden van Noord-Brabant en Limburg grotendeels ontbreken. De laatste 10 jaar heeft de soort zich weten uit te breiden, onder andere in het oosten van Noord-Brabant en in Overijssel. Een verbeterde waterkwaliteit ligt hieraan ten grondslag. Ook in de relatief jonge polders van Flevoland lijkt bittervoorn aan een opmars bezig.

Kamsalamander

De verspreiding van de kamsalamander ligt grotendeels op de hogere zandgronden en in het rivierengebied. De soort leeft met name in wat diepere, licht voedselrijke en enigszins gebufferde wateren in kleinschalig cultuurlandschap, op landgoederen, in beekdalen en langs de grote rivieren. Kijkend naar de bezette uurhokken lijkt de soort nog algemeen voor te komen. Wanneer er echter wordt ingezoomd op deze hokken blijkt de situatie vaak precair, met maar enkele voortplantingspoelen per leefgebied. RAVON zet zich samen met vrijwilligers in voor het behoud van deze soort via monitoring en Poelen.nu (zie pagina 7). We doen dat ook via professionele soortgerichte inventarisaties, onder andere met environmental DNA, in het kader van Natura 2000, beheeradviezen en voor de bepaling van geschikte locaties voor ecologische verbindingzones.

